

De Oorlog, 2 juli 1914

[DE TIJD, No. 20319]

[Donderdag 2 Juli 1914]

Inhoudsopgave 2 juli 1914

[DE TIJD, No. 20319]	1
TELEGRAMMEN.	1
Een tegenspraak.	1
Keizer Wilhelm niet naar Weenen.	1
Uit het leven van Franz Ferdinand en zijn gemalin.	1
BUITENLAND.	2
ALGEMEEN OVERZICHT.	2
DE VORSTENMOORD TE SERAJEWO.	3

5

TELEGRAMMEN.

Een tegenspraak.

10 WEENEN, 2 Juli. (Reuter). Volgens het "Fremdenblatt" is het door eenige bladen gemelde bericht, dat het Servische gezantschap de bevoegde autoriteiten te Weenen zou hebben opmerkzaam gemaakt op het bestaan van plannen voor een aanslag, volkomen ongegrond.

Keizer Wilhelm niet naar Weenen.

15 BERLIJN, 2 Juli. (Reuter.) De keizer is verkouden, tengevolge van de buitengewone hitte. Wijn daardoor spit in den rug kan ontstaan, besloot hij de reis naar Weenen op te geven.

Uit het leven van Franz Ferdinand en zijn gemalin.

20 Een blad uit Buda-Pest maakt een gesprek openbaar, dat de vermoorde troonopvolger met den primaat van Hongarije, Z. Em. kardinaal Czernoch, eenige dagen voor zijn dood geveerd heeft. "Eminentie, zeide Franz Ferdinand, "ik heb dikwijls gehoord, dat men als men sommige dingen kan overdoen, anders zou handelen. Maar als ik nog huwen moest, zou ik juist zoo handelen, als ik gedaan heb. Wanneer ik na een langen en 25 vermoeienden dag terugkeer in den huiselijken kring, en ik zie mijn vrouw te midden van onze spelende kinderen zitten, dan laat ik alle zorgen achter me. Ik zou wel willen, dat Uwe Eminentie eens getuige was van ons familiegeluk."

30 Franz Ferdinand hield zich eens een paar dagen op in een dorpje bij Marienbad. Den eersten avond ging hij naar het dorpskerkje, maar het was zeven uur en de deur was gesloten. "Waar woont de koster?" vroeg hij aan een paar spelende kinderen. "De pastoor, wilt u zeggen," antwoordden zij; en zij wezen hem den weg. Franz Ferdinand ging toen bij den herder den sleutel vragen. En zonder zich bekend te maken keerde hij terug naar het kerkje, waar hij alleen, voor het Allerheiligste, zijn avondgebed 35 verrichtte.

Ook de gemalin van Franz Ferdinand, de hertogin van Hohenberg, was zeer godvruchtig. Steeds woonde zij met haar gevolg de H. Mis bij, die in de slotkapel werd opgedragen. Een veearts uit Weenen was eens des Zaterdag ontboden op het vorstelijk verblijf te 40 Konopischt om eenige adviezen te geven over ziek vee. Nadat hij zijn werk had gedaan, gaf hij zijn verlangen te kennen, den volgenden dag vroeg naar Weenen te gaan. 's Avonds echter kwam een bediende van de hertogin hem waarschuwen, dat hij dan onmogelijk in Weenen de H. Mis zou kunnen bijwonen. De veearts redde zich uit de 45 verlegenheid door te zeggen, dat hij dan onderweg te Gmünd zou uitstappen. De bediende verwijderde zich, maar na eenigen tijd kwam hij terug met de boodschap: de hertogin had de spoorlijst nagekeken en bevonden, dat hij ook te Gmünd niet tijdig genoeg zou aankomen om de H. Mis te hooren; zij had echter dan slotkapelaan verzocht een uur vóór het vertrek van den trein naar Weenen de H. Mis te lezen, zoodat 50 hiermede alle moeilijkheden waren opgelost.

De legende wil, dat Franz Ferdinand een geboren vijand was van Frankrijk. De aartshertog protesteerde daartegen telkens wanneer hij gelegenheid vond. Het was bekend, dat hij bij de gewone audiënties van diplomaten opvallend een lang en 55 vriendelijk onderhoud had met den Franschen gezant. Ook sprak hij met veel kennis van zaken over Frankrijk en de Fransche geschiedenis. Tot een bezoeker, die zich daarover verwonderde, zei hij: "Gij vergeet, mijnheer, dat ik stam uit een goed Lotharingsche

60 familie." Al te ijverige militaire vrienden gaven hem de reputatie oorlogszuchtig te zijn. Doch waar hij maar kon verspreidde hij de gedachte, die hij in de bekende rede te Budapest heeft uitgewerkt: de landen van de monarchie moeten door inwendigen vrede het voorbeeld geven voor den uitwendigen vrede.

BUITENLAND.

ALGEMEEN OVERZICHT.

65 Voor geheel Bosnië en Herzegowina - het in 1908 bij Oostenrijk ingelijfde Balkan-gebied - is sedert gisteren de staat van beleg afgekondigd. De Landdag wordt gesloten, zoodat ook de immuniteit der afgevaardigden wordt opgeheven, en het onderzoek zich ook kan uitstrekken over de Serviërs onder hen. Het gerucht van een plan der regeering te Weenen om gemeenschappelijk met die te Belgrado een onderzoek in te stellen naar de misdaad en het karakter en den omvang van het komplot, wordt nu
70 weer tegengesproken. De verhouding tusschen de beide regeeringen is dan ook van dien aard, dat zij voor eenigen gemeenschappelijken arbeid allesbehalve gedisponeerd zijn. Kon men te Weenen ongestoord zijn gang gaan en behoefde men niet te vreezen voor het ontbranden van een Europeeschen oorlog, men zou ongetwijfeld tegen Servië te velde trekken en dit land verpletteren. In dien geest adviseeren dan ook - heetgebakerd -
75 sommige bladen der monarchie o.a. de "Militäre Rundschau", die verklaart dat bij de minste poging van Servië om het bestaan van een samenzwering in dat land te ontkennen of er zich uit te draaien, er voor de monarchie niets anders overschiet, dan naar Belgrado op te rukken. En de "Reichspost" spreekt van "de misdaad van een volk"... Nu verklaart de Servische regeering wel - zooals gisteren gemeld werd - dat zij voor
80 de daad van 'n paar misdadige heethoofden niet verantwoordelijk kan worden gesteld, doch deze en dergelijke verklaringen zullen te Weenen en te Boedapest des te minder welwillend worden ontvangen, naarmate de Servische pers zich onder deze uiterst pijnlijke omstandigheden ook nog kritiek veroorlooft op de staatkunde der Oostenrijksch-Hongaarsche regeering in de Kroonlanden. Zij noemt den aanslag een
85 betreurenswaardig gevolg van het in Oostenrijk-Hongarije heerschende stelsel, hetwelk geen rekening houdt met de billijke eischen van de Slavische volken maar de autoriteit van den staat slechts weet te handhaven door politie-maatregelen. Zij verklaart, dat het hoog tijd wordt, een einde te maken aan dit gewelddadig politie-régime en een poging te doen tot consolideering van den binnenlandschen toestand
90 [der] monarchie. Het zou volstrekt verkeerd zijn, zoo redeneert zij om, wegens de wandaad van twee onrijpe, op een dwaalspoor gebrachte jongelingen over te gaan op représaille-maatregel tegen een geheelen volksstam wijl daardoor het kwaad niet uit den weg geruimd, maar integendeel verergerd zon worden. Wat ook het politieke gevolg moge
95 zijn van de te Serajewo gepleegde misdaad twee dingen staan vast: vooreerst dat de aanslag voorbereid was met de grootste zorg, zoodat volgens verklaring van te Weenen teruggekeerde personen uit het gevolg van den aartshertog, heel Bosnië één groote val was waaruit de aartshertog onmogelijk kon ontsnappen. Onder de tafel, die gedekt was voor het ontbijt, dat na de aankomst van den aartshertog te Serajewo ten 12 uur zou
100 worden opgediend, vond men twee bommen met uurwerken. En in hetzelfde vertrek werd nog een soortgelijke bom gevonden in den schoorsteen. Te Ilidze werden bij een vrouw zeven bommen gevonden, die men haar in bewaring had gegeven. De hertogin is herhaaldelijk geheel alleen naar de bazars gereden om inkoop te doen; er was dus gelegenheid genoeg om haar te vermoorden, maar het schijnt, dat het de misdadigers
105 alleen om haren echtgenoot te doen is geweest. En het tweede feit dat niet te loochenen valt, is dit, dat de te Serajewo genomen maatregelen tot bescherming van den aartshertog volstrekt onvoldoende waren. De detectives bijv. droegen een gele cocarde zoodat zij voor iedereen herkenbaar waren. Van deze omstandigheid maakte de moordenaar Prinzip voor den aanslag zelfs gebruik om aan een hunner te vragen in welk
110 rijtuig de aartshertog zat! Ook blijkt de politie te Serajewo slecht op de hoogte te zijn geweest van hetgeen in Servisch-nationale kringen omging en niets te hebben geweten van een samenzwering tegen het leven van den kroonprins. De positie van Bilinski, minister voor Bosnië, moet dientengevolge ernstig geschokt zijn, en het heet zelfs, dat hij zijn ontslag reeds heeft ingediend. De tusschen Servië en
115 Oostenrijk plotseling zeer ongunstig geworden verhouding, baart blijkbaar zorg aan de officieuze Italiaansche pers. De regeeringstrompet, "Tribuna" geheeten, acht zich dan ook geroepen, kalmeerend op te treden. Wij weten, schrijft dit blad, dat een oorlog onvermijdelijk kan worden door den schok van tegenstrijdige stroomingen en belangen en door den strijd tusschen verschillende rassen. Voor een dergelijken oorlog zouden
120 wij ons buigen als voor een opperste levenswet, waarvan de gevolgen met berusting moeten worden gedragen. Een oorlog tusschen twee volken te willen uitlokken wegens een misdrijf, begaan door een onbeduidend troepje dwazen en geestdrijvers, zou echter

een nog vreeselijker misdrijf zijn, dan de aanslag te Serawejo. Als dat gelukte, zou het lot van volkeren bestuurd worden door dwazen en misdadigers.

125 "Het lot van volkeren bestuurd door dwazen en misdadigers!" Denkt men hier niet onwillekeurig aan Albanië? Is de wijze waarop de politiek en de diplomatie der groote mogendheden daar manoeuvreeren onder de vloekwaardige tyrannie van den gelen nijd, anders te noemen dan misdadig, en overschrijdt de onstandvastigheid en de radeloosheid der regeering te Durazzo niet de grenzen van het dwaze? Men kan schier 130 zijn oogen niet gelooven als men het bericht leest uit Durazzo aan de "Neue Freie Presse" gezonden, volgens hetwelk, met het oog op den toestand van verwarring in het land, de regeering besloten heeft de ministers Toerkan en Mufdi naar Italië te zenden om... met Essad pasja onderhandelingen te beginnen over een interventie ten gunste van den vorst, ten einde dezen voor volkomen ondergang te behoeden! Dat Toerkan pasja 135 een onderhoud had met di San Giuliano meldden we reeds, doch dat de regeering te Durazzo voor den vorst de hulp zou gaan inroepen van diens verbeterden vijand, den verraderlijken Mohammedaan, dien Wilhelm – toen hij nog vertrouwde op den helderen blik en gehoor gaf aan den verstandigen raad der Nederlandsche officieren – liet verbannen, ziedaar het toppunt van onzinnigheid, dat bewijst, aan welk een wanhopigen 140 toestand de regeering en de vorst zich ter prooi gevoelen. Indien ten minste dit bericht uit Oostenrijksche bron vertrouwen verdient. De geruchten omtrent de waarschijnlijkheid van het aftreden van den prins Von Wied blijven aanhouden. In een bericht aan de "Excelsior" uit Rome wordt als opvolger genoemd prins Roland Bonaparte. Het kansje op zulk een troon is wel een gelukwensch waard!

145 **DE VORSTENMOORD TE SERAJEWO.**

Gisteravond te 7 uur kwam het oorlogsschip "Viribus Unitis" met het stoffelijk overschot van den aartshertog en de hertogin te Triest aan. De correspondent der "Kölnische Zeitung" te Serajewo verneemt "uit vertrouwde bron" dat op den 150 bommenwerper Tschabrinowitsj de aandacht der politie was gevestigd, vóór hij te Sarajewo aankwam. Hij werd dan ook door een geheim agent gevolgd, doch deze raakte zijn spoor kwijt een half uur vóór de komst van den troonopvolger!! Te Serajewo beschuldigt men openlijk den burgemeester en den chauffeur, die de auto van Franz Ferdinand bestuurde, van medeplichtigheid aan den aanslag. De chauffeur, een Serviër, 155 zou, naar men zegt, zelfs gestopt hebben om Prinzip gelegenheid te geven, goed te raken.

Hedenavond ten 10 uur arriveert te Weenen de rouwtrein aan het Zuider-station. Daar zullen zich de hofdignitarissen bevinden, terwijl onderofficieren, kamerdienaren en lakeien de kisten uit den wagen naar de tot "chappelle ardente" ingerichte wachtkamer 160 dragen. Nadat door de hofgeestelijkheid de absolutie verricht is, heeft de overbrenging plaats in lijkkoetsen, bespannen met zes paarden. De weg naar den Hofburg zal worden afgezet door troepen, van welke ook afdeelingen aan den stoet zullen deelnemen. De kisten worden vervolgens geplaatst in de kerk van den Hofburg, waar morgenochtend van 8 tot 12 uur aan alle altaren H.H. Missen voor de zielerust 165 der overledenen zullen worden opgedragen. Van twaalf tot een uur luiden alle kerkklokken der stad Weenen; des namiddags ten vier uur wordt de plechtige absolutie verricht door Z. E. kardinaal Piffl en om 10 uur in den avond worden de lijken overgebracht naar het Westerstation, om vandaar per extra-trein te worden vervoerd naar Artstetten.

170 Het Duitse keizerpaar zond aan de kinderen van wijlen Franz Ferdinand en hertogin Sophie von Hohenberg een allerhartelijkst telegram van den volgenden inhoud: "Wij kunnen geen woorden vinden, lieve kinderen, om u te zeggen hoezeer ons hart bloedt als wij denken aan uw onuitsprekelijke droefheid. Nog pas veertien dagen geleden waren wij bij u en beleefden zulke schoone uren met uwe ouders. En thans te moeten 175 weten dat gij ten prooi zijt aan zulk een vreeselijke droefheid! God helpe u en geve u de kracht om dezen slag te dragen; de zegen uwer ouders blijft ook na hun dood u vergezellen. WILHELM-VICTORIA.